Ennuste

Väliennuste: Kasvu vahvistuu pandemian väistyessä

Suomen talous | 19.03.2021

Suomen talouden toipuminen koronakriisistä on saanut pontta vuoden 2020 loppupuolen odotettua paremmasta kehityksestä. Maaliskuun 2021 väliennusteessa talouden kasvuvauhdin arvioidaan tänä vuonna olevan joulukuun ennustetta nopeampaa, vaikka pandemiatilanne on heikentynyt vuoden alkupuolella. Ennusteessa oletetaan edelleen, että rokotuskattavuuden kasvaessa yhteiskuntaa voidaan avata ja talouskasvu pääsee vauhtiin. Talouden toipuminen jatkuu vuonna 2022, mutta vuonna 2023 kasvu hidastuu talouden rakenteiden mahdollistamaan vauhtiin.

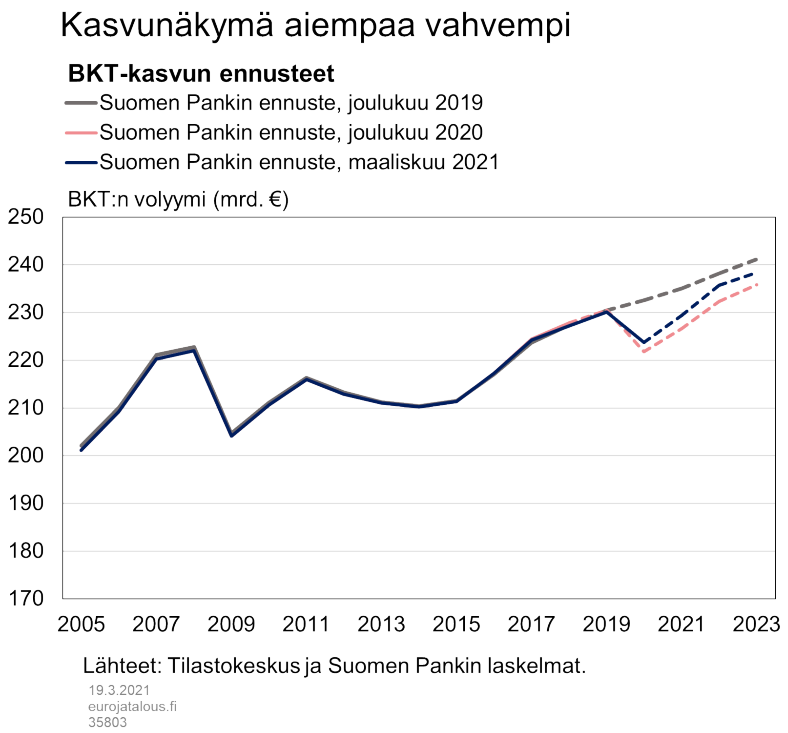
Suomen Pankin väliennuste[1] perustuu 15.3.2021 saatavissa oleviin tietoihin ja 16.2.2021 päivitettyihin oletuksiin Suomen ulkoisen toimintaympäristön ja keskeisten rahoitusmarkkinamuuttujien kehityksestä lähivuosina.

Talouden positiivinen vire uhmaa pandemiaa

Suomen talouden kasvunäkymä on hieman vahvistunut verrattuna Suomen Pankin joulukuun 2020 ennusteeseen (kuvio 1). Vuoden 2020 toteutunut kehitys oli odotettua parempi ja

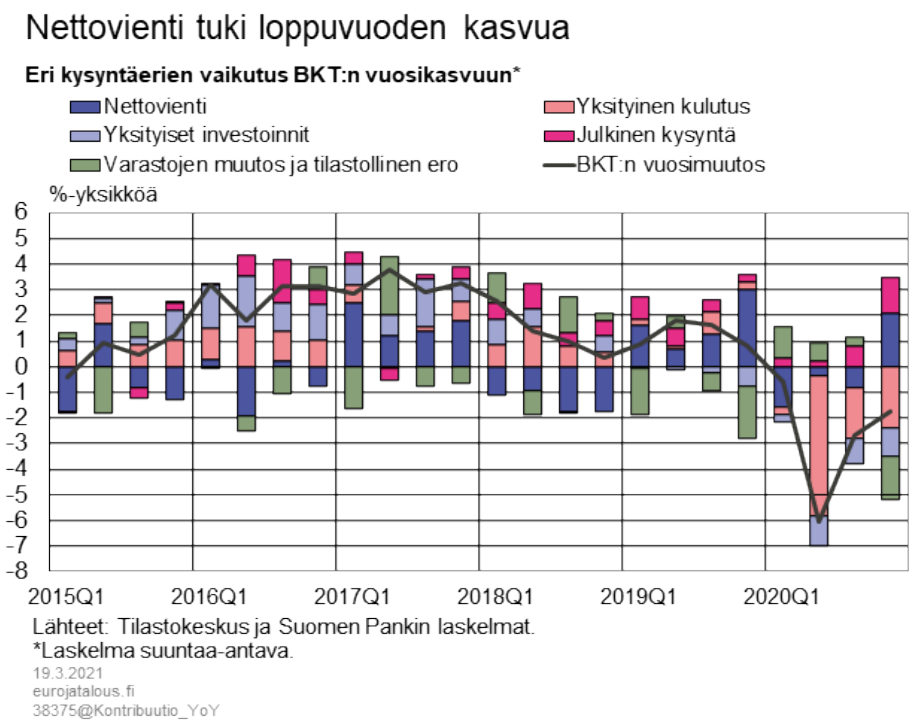
taloudenpitäjien luottamus on edelleen vahvistunut, kun rokotukset on saatu käyntiin. Koronaviruksen aiheuttamien tartuntojen määrä on kuitenkin jälleen kasvanut vuoden 2021 alkupuolella ja talouden rajoitustoimia on tiukennettu, mikä hidastaa toipumista vuoden alkupuolella. Talouden kasvu vauhdittuu kuitenkin loppuvuotta kohti, ja vuonna 2022 kasvu jatkuu ripeänä. Vuonna 2023 kasvu hidastuu selvästi lähelle talouden pitkän aikavälin kasvuvauhtia.

Kuvio 1.

Tilastokeskuksen ennakkotietojen mukaan kokonaistuotanto supistui vuonna 2020 Suomen Pankin joulukuun ennustetta vähemmän eli 2,8 %. Talouden kasvu oli aiemmin arvioitua vahvempaa vuoden kolmannella neljänneksellä, ja kasvu jatkui vuoden 2020 viimeisellä neljänneksellä nettoviennin vauhdittamana (kuvio 2). Vientiä tuki suuren laivatoimituksen ajoittuminen joulukuulle. Yksityisen kulutuksen kasvu oli vahvaa vuoden 2020 kolmannella neljänneksellä, mutta kulutus supistui jälleen vuoden lopussa. Vaikka vähittäiskaupan kasvu oli verrattain vahvaa, muiden palveluiden kysyntä, erityisesti ravitsemis- ja majoituspalveluiden sekä kuljetuspalveluiden kysyntä väheni voimakkaasti vuoden aikana, eikä joulunalusaika tuonut helpotusta. Teollisuudessa tilauskanta kohentui ja tuotanto-odotukset vahvistuvat, vaikka kriisi on vaikuttanut eri teollisuustoimialoihin vaihtelevasti. Rakentamisen volyymi supistui vuonna 2020, mutta asuntorakentamisessa oli loppuvuonna merkkejä käänteestä.

Kuvio 2.

Odotettua vahvempi talouden kehitys vuoden 2020 aikana ja vientimarkkinoiden vahvistuminen tukevat kasvua vuonna 2021 (taulukko 1). BKT:n 2,6 prosentin kasvua tukee erityisesti yksityinen kulutus, jonka kasvu vahvistuu loppuvuotta kohden. Vuonna 2022 kokonaistuotannon kasvu vauhdittuu edelleen 2,7 prosenttiin, kun investoinnit vähitellen piristyvät. Vuonna 2023 talouskasvu hidastuu yhden prosentin tuntumaan, lähemmäs talouden tuotantomahdollisuuksien rajoja.

Väliennusteen keskeiset tulemat

		2019	2020	2021e	2022e	2023e
Bruttokansantuote, vuosikasvu (%)	Väliennuste, maaliskuu 2021	1,3	-2,8	2,6	2,7	1,2
	Ennuste, joulukuu 2020	1,1	-3,8	2,2	2,5	1,5
Työllisyysaste (%)	Väliennuste, maaliskuu 2021	72,6	71,6	71,9	72,8	73,2
	Ennuste, joulukuu 2020	72,6	71,6	71,8	72,7	73,2
Inflaatio (%)	Väliennuste, maaliskuu 2021	1,1	0,4	1,3	1,3	1,4
	Ennuste, joulukuu 2020	1,1	0,4	0,9	1,2	1,5

Lähteet: Tilastokeskus ja Suomen Pankki.

Joulukuun ennusteen perusurassa oletettiin rajoitustoimien jatkuvan vielä vuoden 2021 alkupuolella, kunnes rokotuskattavuus on kasvanut riittävästi. Suomen koronatartuntojen määrä kääntyi kuitenkin voimakkaaseen kasvuun tammikuun puolenvälin jälkeen. 1.3.2021 valtioneuvosto yhteistoiminnassa tasavallan presidentin kanssa totesi Suomen olevan poikkeusoloissa. Ravintoloiden ja muiden ravitsemisalan yritysten väliaikaisesta sulkemisesta epidemian leviämis- ja kiihtymisalueilla päätettiin 8.3.2021. Sulkutila kestää tämänhetkisen tiedon mukaan kolme viikkoa. Heikentynyt epidemiatilanne ja tiukentuneet rajoitukset hidastavat vuoden 2021 ensimmäisen neljänneksen kasvua. Poikkeusoloissa on kuitenkin opittu jo uusia toimintatapoja ja vaikutukset kasvuun jäävät aiempaa vähäisemmiksi. Samalla rokotuskattavuuden kasvu tukee talouden luottamusta ja toimeliaisuutta. Jos tartuntatilanne edelleen heikkenee ja rajoitustoimet tiukentuvat, ennustettua heikompi kehitys on mahdollista. Lisäksi sulkutoimien koettelemilla toimialoilla puskurit ovat nyt heikommat kuin vuotta aiemmin, eikä lomautus- tai konkurssimenettelyihin ole käytettävissä vastaavia lievennyksiä.

Maailmanlaajuisesti pandemiatilanteessa oli jo vuoden 2021 alkuviikkoina helpottumisen merkkejä, vaikka myös taka-askeleita on joillakin alueilla otettu. Rajoitustoimien asteittainen purkaminen, joskin aiemmin oletettua hitaammin, sekä rokotusten eteneminen ja talouspolitiikan voimakas tuki ovat kohentaneet odotuksia, minkä vuoksi vientimarkkinoiden kasvuennustetta on revisioitu ylöspäin. Suomen viennin kasvuvauhti jää kuitenkin hitaammaksi kuin vientimarkkinoiden kasvu investointien elpyessä maailmalla hitaammin. Kotimaiset yksityiset investoinnit toipuvat hitaasti, kun epävarmuus rajoittaa vielä uusia investointipäätöksiä. Yksityinen kulutus on kasvun veturina vuonna 2021. Heikentynyt epidemiatilanne suitsii kulutusmahdollisuuksia vielä vuoden alkupuolella, mutta rokotuskattavuuden kasvaessa yksityisen kulutuksen kasvu kiihtyy. Kulutuksen kasvu pysyy vahvana vuonna 2022.

Työllisyysaste heikentyi vajaalla prosenttiyksiköllä 71,6 prosenttiin vuonna 2020, mutta se palautuu pandemiaa edeltäneelle tasolle vuonna 2022. Koronakriisin aikana työpaikkoja on menetetty erityisesti palvelualoilta. Vaikka kriisi on heikentänyt palvelualojen työllisyyttä, vaikutukset voivat jäädä väliaikaisiksi, kun palveluiden kysyntä palautuu. Suuri osa viime vuosien työllisyyden kasvusta on tapahtunut juuri palvelualoilla. Työllisyyden paranemista jarruttaa ennustejakson lopussa sekä hitaaksi jäävä talouskasvu että edelleen jatkuva työikäisen väestön supistuminen.

Kuluttajahintojen nousu hidastui vuonna 2020 energian ja etenkin raakaöljyn hinnan voimakkaan laskun vuoksi. Inflaatio yhdenmukaistetulla kuluttajahintaindeksillä mitattuna vauhdittuu 1,3

prosenttiin vuonna 2021 energiahintojen nousun ja muiden tilapäisten tekijöiden vuoksi. Palveluhintojen nousu ylläpitää inflaatiota vuosina 2022–2023.

Tulevien vuosien talouskasvu nojaa vahvasti yksityiseen kulutukseen. Työttömyydeltä välttyneiden kotitalouksien tulot kasvavat vakaasti ja kuluttajien luottamus vahvistuu pandemian hellittäessä. Kuluva vuosi näyttää, millaisin vaurioin kriisin koettelemat toimialat selviävät kriisistä ulos. Kriisin jälkeen palataan hitaampaan kasvuun, jota rajoittavat työikäisen väestön supistuminen ja vaimea tuottavuuskasvu. Edessä ovat siis samat rakenteelliset haasteet, joiden kanssa Suomessa on painittu finanssikriisistä lähtien. Finanssikriisin jälkeen kesti lähes 10 vuotta palata kriisiä edeltävälle kokonaistuotannon tasolle, joten koronakriisiin jouduttiin valitettavan lyhyen kasvujakson jälkeen. Niin ikään julkinen talous joutui koronakriisiin heikoista lähtökohdista, kun julkisessa taloudessa vallitsi rakenteellinen alijäämä ja velkasuhde oli jäänyt korkeahkolle tasolle. Tulevina vuosina väestön ikääntyminen lisää julkisten menojen kasvupainetta ja hidastuva talouskasvu tekee julkisen talouden tasapainottamisen vaikeaksi.

Maailmantalouden näkymät vahvistuneet

Maailmantalouden kasvun ennustetaan olevan vuonna 2021 aiemmin arvioitua vahvempaa eli 6,5 prosenttia[2]. Pandemiatilanteessa oli jo vuoden alkuviikkoina helpottumisen merkkejä, mutta uusimmat tiedot viittaavat tartuntojen määrän uuteen kasvuun. Tiukkojen rajoitustoimien asteittainen purkaminen, joskin aiemmin oletettua hitaammin, sekä rokotusten eteneminen ovat parantaneet talouden toimijoiden odotuksia tulevasta. Myös raha- ja finanssipolitiikan vahva tuki on virittänyt optimismia. Myös euroalueella talousnäkymät ovat kohentuneet, ja sekä teollisuustuotanto että tuotanto-odotukset ovat vahvistuneet. Vienti on kasvanut vuoden 2020 toisella puoliskolla selvästi. Palvelualojen heikkous sitä vastoin jatkuu edelleen.

Suomen vientimarkkinoiden kasvu on tänä ja ensi vuonna hieman aiempaa oletusta nopeampi. Raakaöljyn ja raaka-aineiden hintaoletuksia on korjattu ylöspäin viimeaikaisen hintakehityksen perusteella. Raakaöljy on kallistunut vuoden 2020 loppupuolella voimakkaasti, ja sen tynnyrihinta liikkuu markkinaodotusten mukaan 50–60 dollarin tuntumassa vuosina 2021–2023.

Ennusteen oletukset

Volyymin prosenttimuutos edellisestä vuodesta	**2019**	**2020**	**2021e**	**2022e**	**2023e**
Euroalueen bruttokansantuote	1,3	-6,9	4,0	4,1	2,1
Maailman bruttokansantuote (pl. euroalue)	2,9	-2,4	6,5	3,9	3,7

Maailmankauppa (pl. euroalue)*	-0,4	-9,1	9,0	4,1	3,4
Suomen vientimarkkinat**, prosenttimuutos	1,5	-9,7	7,3	5,4	3,4
Öljyn hinta, Yhdysvaltain dollari / barreli	64,0	42,3	59,3	55,7	53,7
Suomen kilpailijamaiden vientihinnat euroina, prosenttimuutos	1,8	-4,3	1,7	1,5	1,3
Euribor, 3 kk, %	-0,4	-0,4	-0,5	-0,5	-0,4
Suomen nimellinen efektiivinen valuuttakurssi***	106,0	108,7	109,8	109,8	109,8
Euron arvo Yhdysvaltain dollareina	1,12	1,14	1,21	1,21	1,21
*Laskettu tuonnin painotettuna keskiarvona. **Suomen vientimarkkinoiden kasvu on tuonnin kasvu Suomen viennin kohdemaissa keskimäärin niiden vientiosuuksilla painotettuna. ***Laaja nimellinen efektiivinen valuuttakurssi, 2015 = 100. Valuuttakurssi vahvistuu, kun indeksi nousee.					
Lähteet: Eurojärjestelmä ja Suomen Pankki.					

Lyhyen aikavälin mallit ennakoivat kasvua

Ajankohtaisia suhdannenäkymiä arvioidaan hyödyntämällä lyhyen aikavälin mallien tuottamia ennusteita lähineljännesten kasvusta. Suomen Pankin 9.3.2021 päivitettyjen lyhyen aikavälin mallien perusteella talouskasvu kiihtyy edelleen vuoden 2021 ensimmäisellä neljänneksellä (taulukko 3). Lyhyen aikavälin mallit perustuvat julkaistuihin kuukausitilastoihin, jotka eivät kuitenkaan vielä välttämättä heijasta alkuvuonna heikentynyttä epidemiatilannetta.

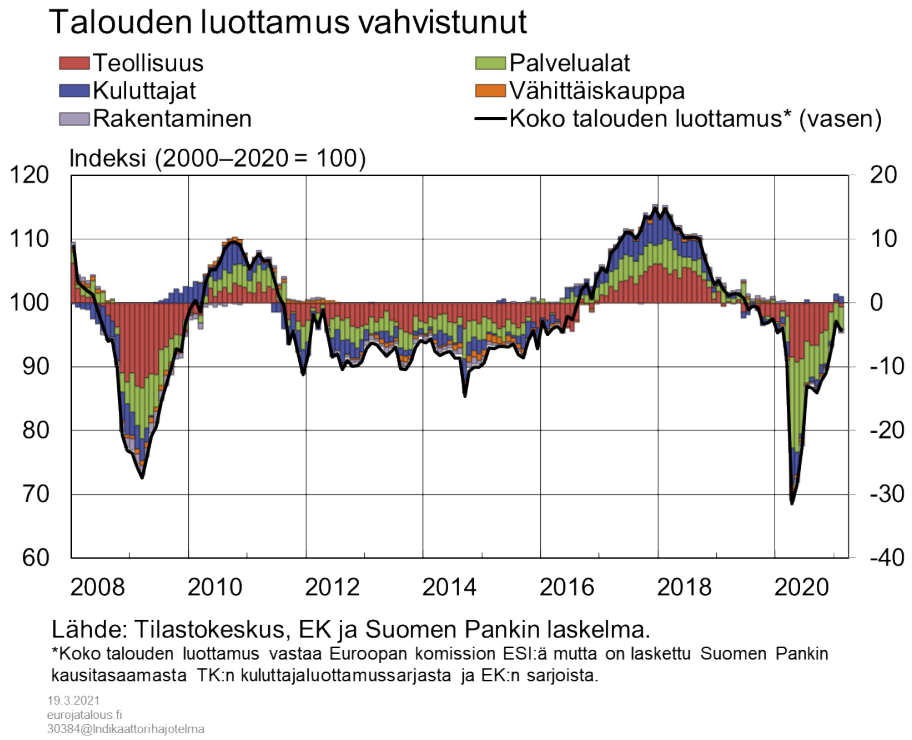
Pandemia tuottaa vaikeuksia lyhyen aikavälin malleille				
BKT:n neljännesvuosikasvu	**2020N2**	**2020N3**	**2020N4**	**2021N1**
BVAR	-6,2 %	1,9 %	0,6 %	1,0 %
Faktorimalli	-1,9 %	0,8 %	0,1 %	0,6 %
Siltamalli	-1,2 %	0,9 %	0,3 %	0,4 %

Rahoitusmarkkinamalli	-0,4 %	0,4 %	0,4 %	0,8 %
Toteutunut	-4,7 %	3,3 %	0,4 %	
Lähde: Suomen Pankki.				

Epidemiatilanteen muutokset heijastuvat lyhyen aikavälin mallien tuottamiin ennusteisiin ensin talouden luottamusindikaattoreiden kautta. Talouden luottamusindikaattorit kuvaavat taloudenpitäjien odotuksia tulevasta. Helmikuussa talouden luottamus kääntyi monen kuukauden vahvistumisen jälkeen heikompaan suuntaan, mikä heijastaa todennäköisesti vaikeutuvaa tautitilannetta (kuvio 3). Kuluttajien luottamus on ollut kuitenkin vahvaa vuoden alussa, joskin optimismi koskee erityisesti talouden näkymiä tulevaisuudessa.

Teollisuuden tuotanto-odotukset ovat vahvistuneet vuodenvaihteessa, ja teollisuuden tilauskanta on elpymässä. Uusia tilauksia on tosin tullut vaihtelevasti eri teollisuuden aloille. Teollisuustuotannon kehitys niin ikään vaihtelee, kemianteollisuus ja sähkö- ja elektroniikkateollisuus ovat kasvaneet, mutta muussa metalliteollisuudessa ja metsäteollisuudessa tuotannon volyymit ovat selvästi kriisiä edeltävän tason alapuolella. Tavaravienti jäi tammikuussa runsaat 10 % vuodentakaista heikommalle tasolle. Viennin trendi on kuitenkin kasvanut jo puolen vuoden ajan, mutta viennin taso on yhä heikompi kuin ennen kriisiä.

Kuvio 3.

Palvelualojen luottamus on edelleen alamaissa, vaikka kriisin syvimmästä pessimismistä on jo toivuttu. Palvelualojen (pl. kauppa) liikevaihto on ollut maaliskuusta 2020 lähtien heikompi kuin vuotta aiemmin. Vaikka syksyllä prosentuaalinen pudotus pieneni yksinumeroisiin lukuihin, joulukuussa vertailu vuodentakaiseen oli jälleen synkempi. Kriisi on koskettanut erityisesti majoitus- ja ravitsemisalan palveluita sekä liikennepalveluita. Näiden alojen kysyntäongelma heijastuu negatiivisesti myös palveluiden vientiin. Kaupan alalla kriisi on heikentänyt etenkin tukkukaupan myyntiä. Sen sijaan vähittäiskauppa kasvoi vuonna 2020, vaikka vuoden loppu oli heikko. Myös autokauppa on elpynyt kriisiä edeltäviin lukemiin.

Työllisyys vahvistuu hitaasti

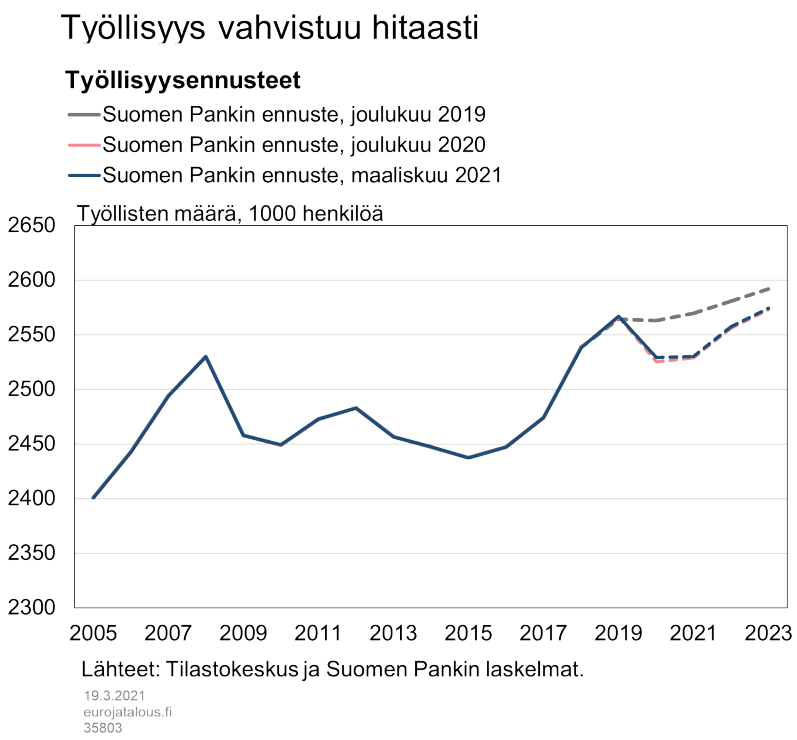
Koronapandemia katkaisi vuoteen 2019 kestäneen työllisyyden kasvutrendin. Vuonna 2020 työllisyysaste laski prosenttiyksikön 71,6 prosenttiin. Työllisten määrä väheni voimakkaasti huhtikuussa 2020. Kesän jälkeen, kun tautitilanne oli rauhallisempi, työllisyys vahvistui lähelle vuodentakaisia tasojaan, mutta vuodenvaihteessa työllisten määrä väheni jälleen. Ikäryhmittäin tarkasteltuna työllisyysaste laski vuonna 2020 eniten nuorten 15–24-vuotiaiden ryhmässä. Pandemian vuoksi toteutetut rajoitustoimet vaikuttivat eniten majoitus- ja ravitsemistoimintaan, jonka työllisyys väheni vuoden 2020 aikana keskimäärin 19 000 hengellä.

Työttömien määrä kasvoi vuoden 2020 aikana keskimäärin 29 000 hengellä ja lomautettuja oli

keskimäärin yhteensä 49 000. Lomautukset lisääntyivät jälleen vuodenvaihteessa ja tammikuussa 2021 lomautettuna oli yli 57 000 henkeä. Myös pitkäaikaistyöttömyys kasvoi vuoden aikana, ja tammikuussa yli vuoden työttömänä olleita oli 30 000 enemmän kuin vuotta aiemmin.

Työllisyyden palautuminen kohti kriisiä edeltävää tasoa on hidasta (kuvio 4). Työllisyysaste vahvistuu vähitellen niin, että vuoden 2022 lopussa päästään takaisin lähelle 73 prosentin työllisyysastetta. Työllisten lukumäärässä mitattuna kriisiä edeltävä taso saavutettaneen vasta vuonna 2023. Ero johtuu tulevina vuosina jatkuvasta työikäisen väestön supistumisesta.

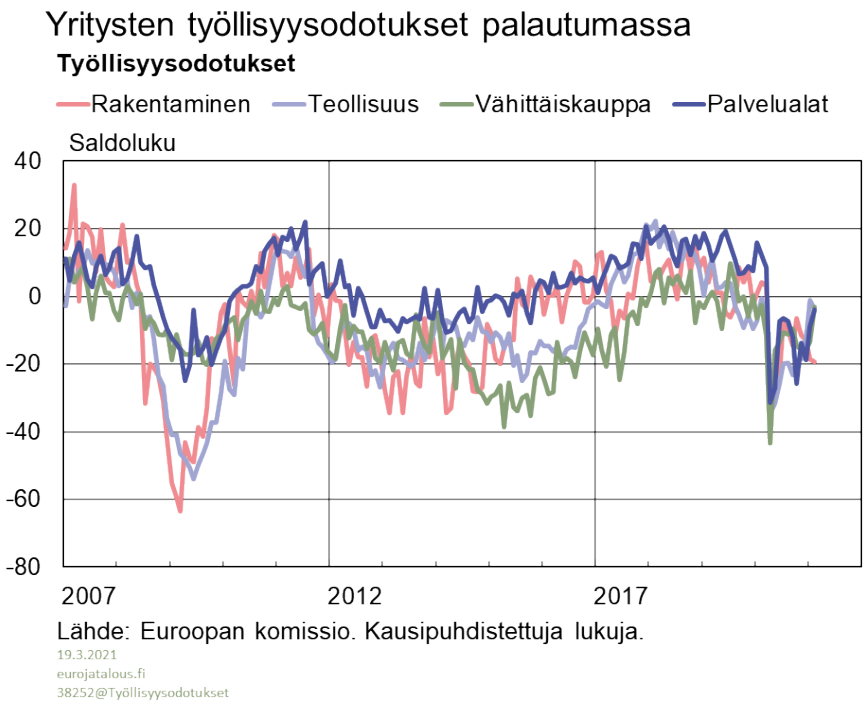
Kuvio 4.

Työllisten määrä kääntyy kasvuun, kun rokotukset edistyvät keväällä ja kesällä, ja rajoitustoimia voidaan taas keventää. Epidemiatilanteen heikentyminen viivästyttäisi tätä kehitystä, ja jos pahiten kärsineiden toimialojen yritysten puskurit eivät enää riitä, konkurssien merkittävä kasvu voisi edelleen heikentää työllisyystilannetta.

Yritysten työllisyysodotukset ovat hieman vahvistuneet vuodenvaihteen jälkeen paitsi vähittäiskaupassa ja teollisuudessa, myös palvelualoilla (kuvio 5). Vaikka odotukset ovat yhä heikot, odotusten suunta viittaa positiivisempaan työllisyyskehityksen, kun näkymä pandemian taittumisesta on olemassa.

Kuvio 5.

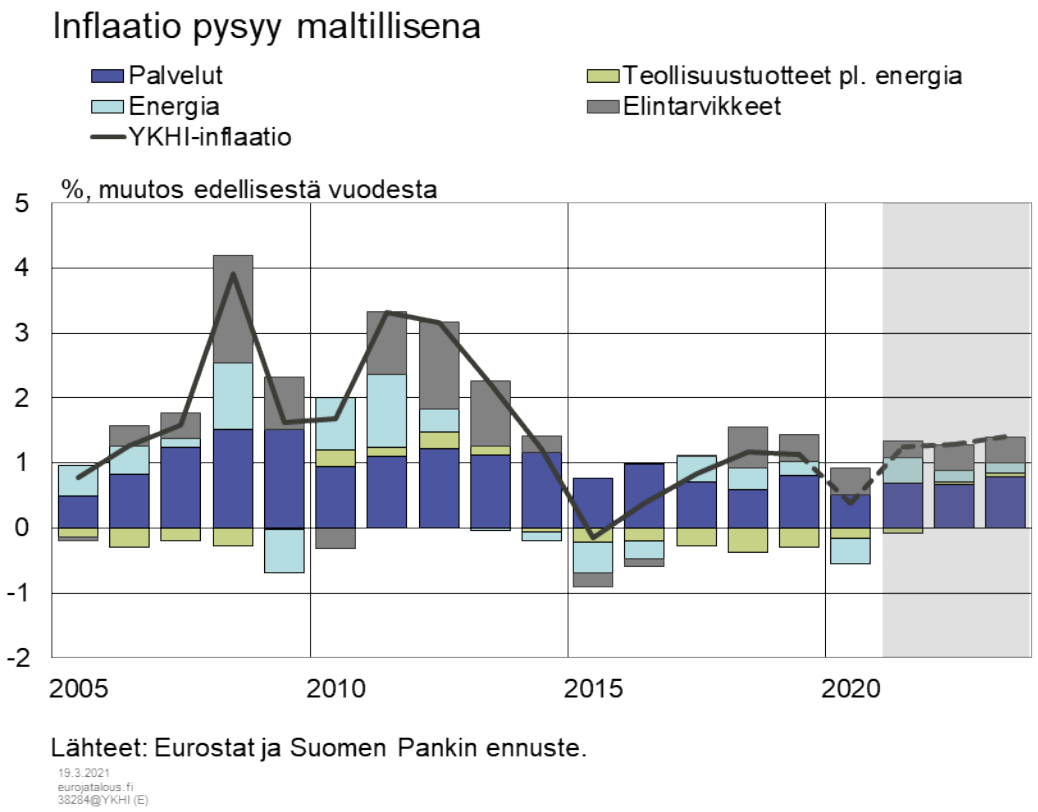
Kuluttajahintojen nousu on maltillista

Kuluttajahintojen nousu yhdenmukaistetulla kuluttajahintaindeksillä mitattuna jäi vuonna 2020 hitaaksi, vain 0,4 prosenttiin. Inflaation hidastumiseen vaikutti etenkin energian hintojen lasku vuoden aikana. Samalla myös palveluhintojen nousu oli aiempaa hitaampaa, kun pandemia ja siitä johtuneet rajoitukset vaikuttivat erityisesti palveluiden kulutukseen. Palveluinflaatio kokonaisuutena kuitenkin nopeutui vuoden 2020 viimeisinä kuukausina ja nousu on jatkunut alkuvuodesta 2021.

Inflaatio kiihtyy 1,3 prosenttiin vuonna 2021, kun raakaöljyn hinnan nousu välittyy polttonesteiden kuluttajahintoihin (kuvio 6). Inflaatioon vaikuttaa myös muita tilapäisiä tekijöitä, kuten kuluttajahintaindeksin osatekijöiden painojen muutos kulutusrakenteen muutoksen mukaisesti. Lisäksi alkoholi-, tupakka- ja liikennepolttoaineiden veronkorotukset vauhdittavat inflaatiota alkuvuonna yhteensä 0,4 prosenttiyksikköä.

Inflaation ei odoteta juurikaan kiihtyvän vuoden 2021 jälkeen. Vuonna 2023 inflaatio jää 1,4 prosenttiin kokonaiskysynnän kasvun hidastumisen myötä.

Kuvio 6.

Viitteet

1. Suomen Pankki julkaisee Suomen talouden väliennusteita kaksi kertaa vuodessa. Maalis- ja syyskuussa julkaistavissa teknisissä ennustepäivityksissä päivitetään BKT:n, työllisyyden ja inflaation näkymät. Väliennusteen tulemat eivät välttämättä edusta eurojärjestelmän kantaa. Laajemmat Suomen talouden ennustejulkaisut ilmestyvät kesä- ja joulukuussa. ↑
2. Ks. Euroalueen talousnäkymiä koskevat EKP:n asiantuntijoiden arvio, maaliskuu 2021. ↑

Asiasanat

BKT, ennuste, korona, koronakriisi, Suomen talous, talousennuste